

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 358 КД
Дата 12.08.21г.**РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**
МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

Рег. № 30100-12253, екз. № 1

12.08.2021 г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

от Бойко Рашков - министър на вътрешните работи
по конституционно дело № 10/2021 г.**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,**
УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Във връзка с определение на Конституционния съд (КС) от 29.06.2021 г. по конституционно дело № 10/2021 г., образувано по искане на омбудсмана на Република България за установяване на противоконституционност на чл. 234г, ал. 3 от Наказателния кодекс (НК) в частта „независимо чия собственост е“, чл. 242, ал. 8 от НК в частта „и когато не е собственост на деенца“, чл. 280, ал. 4 от НК в частта „или му е предоставено доброволно“ и чл. 281, ал. 3 от НК в частта „или му е предоставено доброволно“, поради противоречието им с чл. 17, ал. 1 и ал. 3, чл. 56 и чл. 57, както и с чл. 122, ал. 1 от Конституцията на Република България, предоставям на вниманието Ви следното становище:

В искането се твърди, че отнемането на имущество на трети за наказателното производство лица, извън вещи, чието притежаване е принципно забранено, представлява непропорционално на защитавания обществен интерес ограничаване на частната собственост, поради което неоправдано накърнява нейната неприкосновеност, прогласена в чл. 17, ал. 3 от Конституцията на Република България (КРБ). Акцентирано е, че лицата, чието имущество се отнема по силата на оспорените разпоредби, нямат достъп до съд, тъй като не биха могли да имат процесуално качество в наказателното производство, в рамките на което тяхното право на собственост може да бъде засегнато.

Правото на собственост е гарантирано и защитено от КРБ, а също и от Европейската Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (ЕКЗПЗЧОС), ратифицирана от Народното събрание на 31 юли 1992 г. - ДВ, бр. 66/1992 г.).

Относима и за четирите оспорени разпоредби от НК е възможността съдът да постанови отнемане в полза на държавата на превозно средство, което не е собственост на осъденото за съответното деяние лице. Член 53 от НК предвижда отнемане в полза на държавата на вещите, които принадлежат на виновния и са били предназначени или са послужили за извършване на умишлено престъпление, на вещите, които принадлежат на виновния и са били предмет на умишлено престъпление - в случаите, изрично предвидени в особената част на кодекса, както и на вещите, предмет или средство на престъплението, притежаването на които е забранено. Разпоредбите не съответстват на предвиденото в общата част на НК, но съдът ги възприема като отношение между специален към общ състав (Решение № 275 от 30.05.2013 г. на ВКС, НК, I н.о.). Разпоредбите на чл. 53 и на чл. 242, ал. 8 са в сила от обнародването в Държавен вестник на Наказателния кодекс през 1968 г., т. е. те са приети при действието на старата Конституция на Народна Република България от 1971 г., преди приемането и влизането в сила на новата Конституция от 1991 г.

По отношение на конституционността на атакуваните чл. 234г, ал. 3 и чл. 242, ал. 8 от НК би могло да се приеме, че разпоредбите засягат неприкосновеността на частната собственост съгласно чл. 17, ал. 3 от КРБ. В случаите на чл. 242, ал. 8 от НК отнемането на средството е обвързано с по-тежки случаи на контрабанда и неговата голяма стойност, т. е. законодателят е въвел като критерии за отнемане на превозно средство, стойността на контрабандната стока и всички други обстоятелства, характеризиращи обществената опасност на деянието и десца, но остава открит въпросът относно пропорционалната и еднозначна съдебна преценка на тези критерии. Разпоредбата на чл. 234г, ал. 3 от НК изобщо не предвижда възможност за преценка от съда да откаже отнемането на превозното средство, с което е извършено престъплението, като тук стои въпросът дали общественият превоз на пътници без разрешение, регистрация или лиценз е такова общественоопасно действие, което да подлежи на криминализация и доколко предвиденото наказание е пропорционално.

От друга страна в разпоредбите на чл. 280, ал. 4 и чл. 281, ал. 3 от НК, законодателят е предвидил отнемане на превозното средство, което е собственост на извършителя или му е предоставено доброволно, като е отчетена голямата обществена опасност на деянието. В тези случаи съдът не е лишен от преценка по отношение наличието на доброволното предоставяне, като с неговото доказване в известна степен защитава несъразмерното засягане на частната собственост на трети добросъвестни лица.

По отношение на противоречието на оспорените разпоредби с чл. 56 от КРБ на Република България, практиката на КС е последователна относно регламентираното в чл. 56 от Конституцията право на защита на гражданите.

В Решение № 15 от 1993 г. по к.д. № 17/93 г. се приема, че „разпоредбата на чл. 56 установява правото на защита като основно право, което е универсално. Негова проявна форма са правото на адвокатска защита на задържания или обвиняемия по чл. 30, ал. 3 или правото на защита във всички стадии на процеса по чл. 122, ал. 1 от КРБ, но то не се изчерпва с тях“.

В Решение № 3 от 17 май 1994 г. по к.д. дело № 1/94 г., КС е дал задължително тълкуване на чл. 56 от КРБ, като е приел, че тази разпоредба има непосредствено действие, а правото на защита е основно, всеобщо, лично право на гражданите. То е средство за защита на други техни нарушени или застрашени права или законни интереси. Конституционният съд е посочил, че правото по чл. 56 от КРБ има универсален характер. С него разполага всеки гражданин за защита на нарушени права или законни интереси. При наличието на правен интерес, то включва в себе си субективното право като гарантирана възможност от закона за

действие, както и правото да бъде защитен всеки застрашен законен интерес. Разпоредбата на чл. 56 от КРБ задължава законодателя да предвиди процесуални норми за охрана на различни права и законови интереси. Процесуалните гаранции на правата на човека имат първостепенно значение, което за личността може да се окаже практически по-важно от самото материално право.¹

Аргументи в посока противоречието на оспорените разпоредби с чл. 56 от КРБ се съдържат и в решение на Съда на Европейския съюз от 14 януари 2021 г. по дело C-393/19. Негов предмет е преюдициално запитване, отправено от Апелативен съд-Пловдив относно тълкуването на чл. 17, пар. 1 и чл. 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, свързано с прилагането именно на чл. 242, ал. 8 от НК. В него е посочено, че трето лице, чието имущество е предмет на мярка за конфискация, трябва да може да оспори законосъобразността на тази мярка, за да си възстанови това имущество, когато отнемането не е обосновано. Тази констатация не може да бъде оборена с довода, че Законът за задълженията и договорите позволява на собственика на конфискуваното имущество да се обърне към осъденото лице за вредите, произтичащи от тази конфискация. В това свое решение, цитирано и в искането на омбудсмана, съдът приема по същество, че когато държавата е в основата на конфискацията и националната правна уредба и практика не предвиждат процедура, чрез която собственикът да може да защити правата си, тази държава не може да изгълни задължението си по ЕКЗПЧОС да въведе такава процедура, като предложи на лицето, което не е било осъдено за престъплението, водещо до конфискацията, да търси възстановяване на своето имущество от трето лице. Съдът на Европейския съюз приема, че чл. 4 от Рамково решение № 2005/212 във връзка с член 47 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която позволява в наказателното производство да се конфискува имущество, принадлежащо на лице, различно от извършителя на престъплението, без това лице да разполага с ефективни правни средства за защита.

Съобразно горепосочените решения може да се приеме, че оспорените разпоредби накърняват универсалното право на защита, прокламирано в чл. 56 от КРБ.

МИНИСТЪР:

Бойко Рашиков

¹ В същия смисъл са и Решение № 9 от 14.04.1998 г. по к.д. № 6/98 г. и Решение № 1/2008 г. по к.д. № 10/2007 г.

В Решение № 9 от 14.04.1998 г. по к.д. № 6/98 г. съдът е посочил, „че правото на защита на гражданите е едно от основните конституционни права, което има особено голямо значение в демократичната правова държава. То има широко съдържание, но преди всичко предполага задължение на държавата чрез законодателството и прилагането на законите да обезпечи ефективна възможност на гражданите да защитят нарушените си или застрашени права пред съдебните органи.“

В Решение № 1/2008 г. по к.д. № 10/2007 г. съдът приема, че „правото на защита е основно право на гражданите, за да охрани техни права и интереси. То има универсален характер. Поначало разпоредбата на чл. 56 се прилага съвместно с други норми на Конституцията и законите, но може да действа и самостоятелно. Текстът създава задължения, особено за процесуалните гаранции на това право“.